

ΘΕΩΡΙΕΣ ΜΑΘΗΣΗΣ

-

Συνεργατική Διερεύνηση

Πήλιουρας Παναγιώτης

ΘΕΩΡΙΕΣ ΜΑΘΗΣΗΣ

- **Μπιχεβιορισμός**
- **Ανακαλυπτική Μάθηση**
- **Εποικοδομισμός**
- **Κοινωνικοπολιτισμικές προσέγγισεις**

Μετακινήσεις ...αποκλειστικά:

- από το άτομο ως κέντρο της μαθησιακής διαδικασίας —————> στην κοινότητα
- από την εστίαση στη γνώση —————> και στις διαδικασίες —————> στην ολόπλευρη ανάπτυξη μέσα στο αυθεντικό πλαίσιο της κοινότητας
- από την ατομικότητα —————> στη συλλογική δράση
- από την ουδέτερη και «αντικειμενική» —————> στην κοινωνικοπολιτική εκπαίδευση
- από την έρευνα και τον πειραματισμό αποκλειστικά στο εργαστήριο —————> στην έρευνα και μελέτη του πραγματικού κόσμου.

Η προσέγγιση που θα επιλέξουμε: ... εδράζεται σε επιλογές επιστημολογικής φύσης

Η γνώση πηγάζει από την εμπειρία. Είναι ένα είδος αντιγραφής της πραγματικότητας.

Η γνώση εποικοδομείται ενεργά από τα υποκείμενα, δε μεταβιβάζεται αλλά ούτε γίνεται αποδεκτή παθητικά (Driver 1989, Wheatley 1991).

“Οι λέξεις δεν είναι χάρτες της πραγματικότητας. Αντίθετα, οι λέξεις αποκτούν τη σημασία τους μέσα από τη χρήση τους στην κοινωνική συνδιαλλαγή, μέσα στα «γλωσσικά παιχνίδια» του πολιτισμού.” (Wittgenstein, 1962).

Η προσέγγιση που θα επιλέξουμε: ... εδράζεται σε θεωρήσεις που υιοθετούνται για τη γνωστική και μαθησιακή διαδικασία

- κοινωνική γνωστική διαδικασία (social cognition),
- κοινωνική εποικοδομητική άποψη για τη μάθηση (a “social constructivist” view of learning),
- εγκατεστημένη στο πλαίσιο μάθηση (situated cognition),
- μαθητεία (apprenticeship),
- καθοδηγούμενη συμμετοχή (guided participation) και καθοδηγούμενη οικειοποίηση (participatory appropriation),
- κατανεμημένη γνωστική διαδικασία (distributed cognition),
- πράξη διαμεσολάβησης (mediated action),
- διαλογικές δραστηριότητες (discursive activities).

Θέσεις της εμπειρικής επιστημολογικής θεωρίας

- Η γνώση πηγάζει από την εμπειρία. Είναι ένα είδος αντιγραφής της πραγματικότητας.
- Αρκείται στα παρατηρήσιμα και στη διαπίστωση επαναλήψιμων σχέσεων
- Έμφαση στον πομπό που στέλνει το μήνυμα και στους αποδέκτες που θα το αποκωδικοποιήσουν
- Κατατεμαχίζει τα θέματα

Επιστημολογικές θέσεις της Γνωστικής Ψυχολογίας

- Η γνώση συλλαμβάνεται με το νου. Ο νους με τη λογική επανακαλύπτει τη γνώση.
- Έμφαση στο μήνυμα και τον κώδικα του μηνύματος
- Έμφαση στις γνωστικές διαδικασίες
- Συνύφανση των δραστηριοτήτων

ΕΠΙΣΤΗΜΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΠΟΙΚΟΔΟΜΗΣΗΣ

- Η γνώση είναι ανθρώπινο κατασκεύασμα
- Η γνώση δεν λαμβάνεται παθητικά
- Η γνώση χτίζεται ενεργητικά
- Η γνώση δεν μεταβιβάζεται ούτε μεταφέρεται από το δάσκαλο αυθεντία
- Η γνώση είναι υποκειμενική ενώ η πραγματικότητα αντικειμενική

Πρότυπα Διδακτικών προσεγγίσεων

- Παραδοσιακό
- Ανακαλυπτικό
- Πρότυπο Εποικοδομητικής προσέγγισης
- Κοινωνικοπολιτισμική προσέγγιση

Διδακτικές αρχές του συμπεριφοριστικού προτύπου

- Μετάδοση της γνώσης από το δάσκαλο στους μαθητές με την τακτική των μικρών βημάτων
- Συσσώρευση με τη μορφή επάλληλων στρωμάτων
- Διδακτικοί στόχοι προσανατολισμένοι στο αποτέλεσμα.
- Έμφαση στη δηλωτική γνώση

Διδακτικές αρχές του συμπεριφοριστικού προτύπου

- Χρήση ενισχυτών μόλις οι μαθητές πετύχουν
- Οργάνωση της ύλης σε ξεχωριστά μαθήματα
- Έμφαση στην αποδεικτική αξιολόγηση
- Τα λάθη των μαθητών ερμηνεύονται ως γνωστικό έλλειμμα

Διδακτικές αρχές του ανακαλυπτικού προτύπου

- Ανακάλυψη της γνώσης μέσω διερευνητικών διαδικασιών
- Κωδικοποίηση των πληροφοριών
- Διδακτικοί στόχοι προσανατολισμένοι στην ενεργοποίηση γνωστικών διαδικασιών (στρατηγικές, αλγόριθμοι, ευρετικές)

Διδακτικές αρχές του ανακαλυπτικού προτύπου

- Έμφαση στη διαδικαστική γνώση
- Τα λάθη των μαθητών ερμηνεύονται ως γνωστικό έλλειμμα.

Διδακτικές αρχές του εποικοδομητικού προτύπου

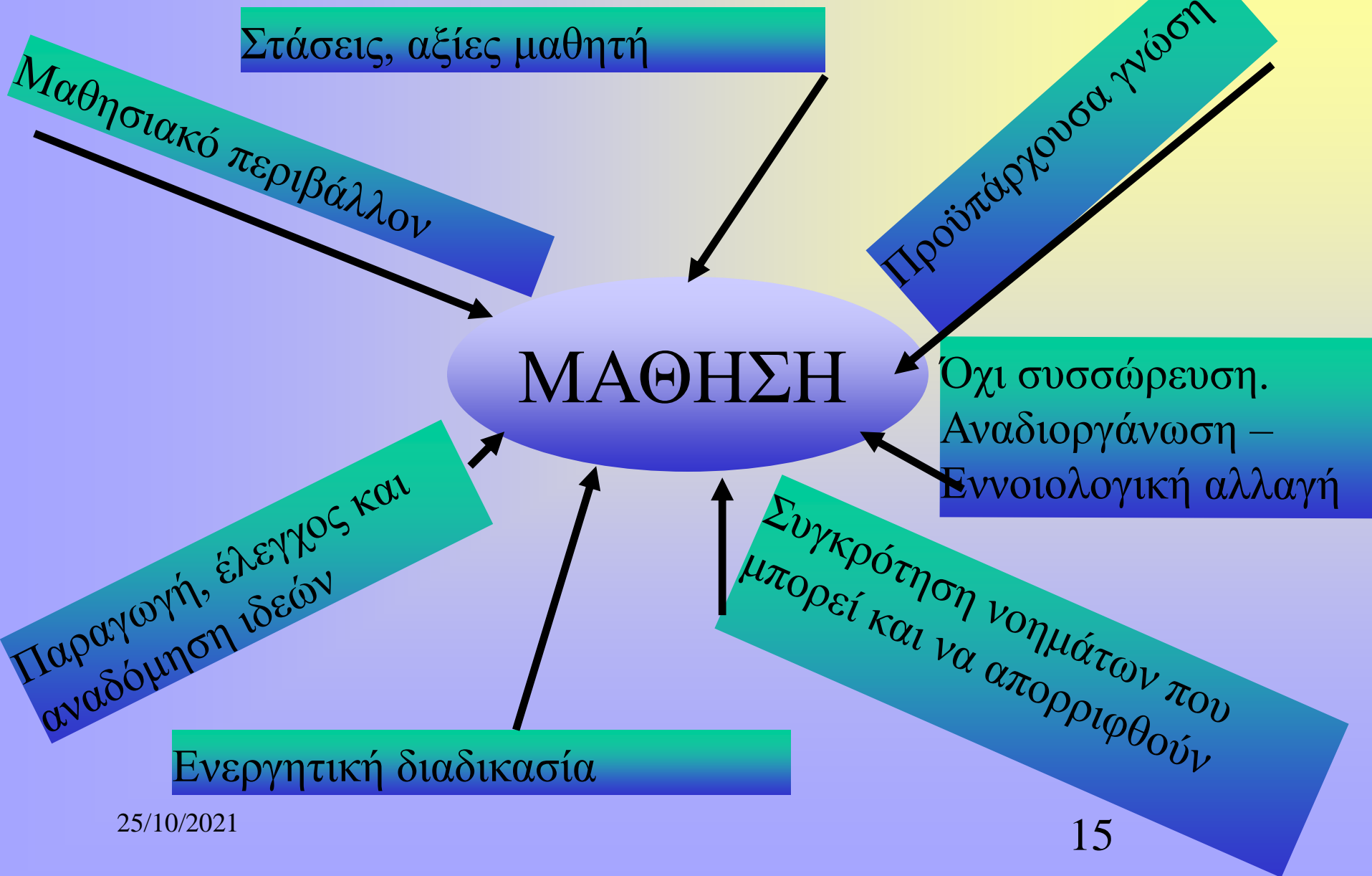
Οικοδόμηση της γνώσης μέσω μετασχηματισμών
και αναδομήσεων της προηγούμενης γνώσης

Δημιουργία καταστάσεων κοινωνικογνωστικής
σύγκρουσης

Έμφαση στην παραγωγή γνώσεων (δηλωτικών,
διαδικαστικών και γενετικών)

Τα λάθη των μαθητών είναι αποτέλεσμα
εναλλακτικών απόψεων των μαθητών και
συνιστούν εννοιολογικά εμπόδια

Η ΜΑΘΗΣΗ ΣΤΗΝ ΕΠΟΙΚΟΔΟΜΗΣΗ

Κοινωνικοπολιτισμικά προσανατολισμένες θέσεις

Θ
Ε
Ω
Ρ
Η
Τ
Ι
Κ
Ο
Σ

Γενετικός νόμος της πολιτισμικής ανάπτυξης του Vygotsky, 1981

Wittgenstein 1977

Gee1999

Rogoff, 1990, 1998

«Οι κοινωνικοπολιτισμικές προοπτικές υποστηρίζουν πώς η ανάπτυξη/μάθηση είναι μια διαδικασία μετασχηματισμού της συμμετοχής σε κοινωνικοπολιτισμικές δραστηριότητες της κοινότητας. Οι άνθρωποι συνεισφέρουν σε αυτή τη διαδικασία των κοινωνικοπολιτισμικών δραστηριοτήτων την ίδια στιγμή που αυτοί οικειοποιούνται πρακτικές που επινοήθηκαν από άλλους»

Π
Ρ
Ο
Σ
Α
Ν
Α
Τ
Ο
Λ
Ι
Σ
Μ
Ο
Σ

Η «κοινωνικοπολιτισμική στροφή» και ο «προσανατολισμός προς το λόγο»

Εκπρόσωποι των διαφόρων κοινωνικοπολιτισμικών προοπτικών αναφέρονται στην μάθηση ως

- «περιφερειακή συμμετοχή σε μια κοινότητα μάθησης» - «peripheral participation in a community of practice» Lave & Wenger 1991),
- ως «σταδιακά βελτιούμενη συμμετοχή σε ένα αλληλεπιδραστικό σύστημα» - «an improved participation in an interactive system» (Greeno 1997),
- ως «μύηση σ' ένα λόγο» - «initiation to a discourse» (Harre & Gillett 1994) ή Λόγο
- ως «αναδιοργάνωση μιας δραστηριότητας» - «a reorganization of an activity» (Cobb 1998)
- ως γλωσσικά παιχνίδια (language games - Roth 1998)

...ερευνητικά προγράμματα

- ✓ Dialogic inquiry. Toward a Sociocultural Practice and Theory of Education (Wells, 1999; 2000)
 - ✓ Collective Argumentation: A Sociocultural Approach to Reframing Classroom Teaching and Learning (Brown & Renshaw, 2000)
 - ✓ Learning in a Knowledge-building community (Roth 1995; 1998)
 - ✓ A collaborative inquiry approach (Rosebery, Warren, Conant, 1992)
 - ✓ Thinking Together (Dawes, Mercer & Wegerif, 2000)
- ... άλλες κοινωνικοπολιτισμικά προσανατολισμένες προσεγγίσεις (Lemke, 1990; 2001, Gee, 1996; Sutton, 1992; 2002...)

Η μάθηση ως μια δυναμικά εξελισσόμενη, έμφυτα κοινωνική (συνεργατική) διαδικασία που διαμεσολαβείται από μια σειρά πολιτισμικών εργαλείων, όπως η γλώσσα, και δεν εντοπίζεται αποκλειστικά στο γνωστικό πεδίο, αφού περιλαμβάνει διαμόρφωση αξιών, πολιτικών, ταυτοτήτων κ.λπ.

...ερευνητική εργογραφία

- γλωσσικά παιχνίδια (language games - Roth, 1998)
- τρίτος χώρος (third space - Bhabha, 1994)
- υβριδικοί διάλογοι (hybrid dialogues – π.χ. Kamberelis, 2001)
- προοδευτικά εξελισσόμενοι διάλογοι (progressive dialogues - Bereiter, 1994)
- Διάλογοι - Discourses (Gee, 1999)
- διαλογικότητα (dialogicity - Bakhtin, 1981)
- εκπαιδευτική συνταύτιση (instructional congruence - Lee, 2001)
- δημιουργία ποικίλων επικοινωνιακών χώρων (creation of diverse communicative spaces - Hicks, 1996)

Συνεργατική διερεύνησηπροσανατολισμός στο λόγο

Βασικές παραδοχές της κοινωνικοπολιτισμικά προσανατολισμένης προσέγγισης μας (1):

Πρώτη βασική παραδοχή είναι η αναγνώριση του κοινωνικού χαρακτήρα της γνωστικής διαδικασίας.

Πρέπει να επιδιώκεται η ανάπτυξη ενός συνεργατικού μαθησιακού περιβάλλοντος, όπου θα προάγεται η διερεύνηση απόψεων και ερωτημάτων / προβλημάτων.

Οι κοινωνικοπολιτισμικές προσεγγίσεις μας καλούν να αντιμετωπίζουμε τους συμμετέχοντες στη μαθησιακή διαδικασία όχι ως μια συλλογή μεμονωμένων ατόμων αλλά ως μια κοινότητα που εργάζεται να επιτύχει κοινούς στόχους και η επιτυχία αυτή εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το επίπεδο συνεργασίας.

Σε αυτό το πλαίσιο η μάθηση αντιμετωπίζεται ως βαθμιαία αλλά όχι συσσωρευτική διαδικασία απόκτησης/ανάπτυξης εξειδίκευσης μέσω της συμμετοχής σε κατάλληλα σχεδιασμένες συνεργατικές δραστηριότητες οι οποίες προσφέρουν τη δυνατότητα για προοδευτική οικοδόμηση/οικειοποίηση, εφαρμογή και μετασχηματισμό της γνώσης.

Συνεργασία

Διερεύνηση

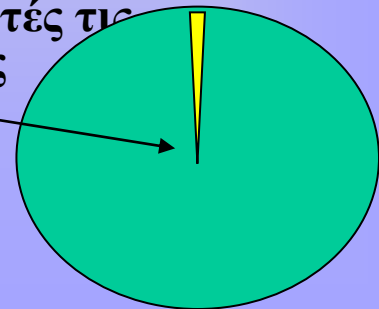
Βασικές παραδοχές της κοινωνικοπολιτισμικά προσανατολισμένης προσέγγισης μας (2):

Μια δεύτερη παραδοχή είναι ότι η μάθηση στο πλαίσιο των κοινωνικοπολιτισμικών προσεγγίσεων λογίζεται ως **μετασχηματισμός της συμμετοχής** σε συνεργατικές μαθησιακές δραστηριότητες.

Αυτό σημαίνει ότι οι δάσκαλοι και μαθητές συμμετέχοντας στις μαθησιακές διαδικασίες οικειοποιούνται πρακτικές, ενώ ταυτόχρονα βάζουν τη δική τους σφραγίδα/μετασχηματίζουν αυτές τις δραστηριότητες ανάλογα με την ιστορία τους.

Με βάση αυτή τη θεώρηση η μάθηση/ ανάπτυξη δεν είναι ένα στατικό αλλά είναι δυναμικό φαινόμενο κι έτσι πρέπει να αντιμετωπίζεται, να μελετάται και να ερευνάται.

Αν οι μαθητές δεν έχουν εργαστεί ποτέ ομαδικά ή αν οι διδάσκοντες δεν έχουν καθοδηγήσει ποτέ συνεργατικά κάποια τάξη με βάση αυτό το πλαίσιο, μάλλον, σημαίνει ότι δεν έχουν συμμετάσχει ποτέ σε αυτές τις πρακτικές και άρα δεν θα πρέπει να κατηγορούνται γιατί δεν τις κατέχουν.

Βασικές παραδοχές της κοινωνικοπολιτισμικά προσανατολισμένης προσέγγισης μας (3):

Η τρίτη παραδοχή είναι η σημαίνουσα θέση και ο καθοριστικός ρόλος της γλώσσας και της λεκτικής αλληλεπίδρασης στο μετασχηματισμό και στην οικειοποίηση της γνώσης.

Για τις κοινωνικοπολιτισμικές προσεγγίσεις η ενεργός συμμετοχή των μαθητών στις αλληλεπιδράσεις και το είδος των αλληλεπιδράσεων που λαμβάνουν χώρα κατά τη διάρκεια της μαθησιακής διαδικασίας είναι καθοριστικοί παράγοντες για το είδος της μάθησης που αυτοί θα οικειοποιηθούν.

Αυτή η παραδοχή οδηγεί τη μαθησιακή διαδικασία προς μια προσέγγιση που πρέπει να είναι **προσανατολισμένη στην εξέταση των λόγων/επικοινωνιακών δράσεων των διδασκόντων και των μαθητών που αναδύονται/λαμβάνουν χώρα κατά τη διάρκεια δραστηριοτήτων ΠΕ**

Συνεργασία

Διερεύνηση

Βασικές παραδοχές της κοινωνικοπολιτισμικά προσανατολισμένης προσέγγισης μας (4):

Η μαθησιακή διαδικασία είναι αποτελεσματική όταν λαμβάνει υπόψη της και αξιοποιεί τις απόψεις των μαθητών για τα υπό μελέτη θέματα/ζητήματα.

Η επιταγή αυτή υλοποιείται όταν σε αυτό περιλαμβάνονται δραστηριότητες ανάδειξης των απόψεων των μαθητών και ακολουθούν άλλες που αξιοποιούν αυτές τις απόψεις. Στόχος είναι η σταδιακή γεφύρωση της εμπειροβιοματικής γνώσης των μαθητών με τις αποδεκτές επιστημονικές απόψεις, και η ολόπλευρη εμπλοκή των μαθητών στους λόγους και τις πρακτικές δραστηριοτήτων ΠΕ.

Συνεργασία

Διερεύνηση

Βασικές παραδοχές της κοινωνικοπολιτισμικά προσανατολισμένης προσέγγισης μας (5):

Οι στόχοι για επιστημονικό εγγραμματισμό προχωράνε πέρα από την απόκτηση βασικών γνώσεων που αφορούν την κατανόηση εννοιών και φυσικών διαδικασιών και την εξοικείωση με τις επιστημονικές δεξιότητες και τις μεθόδους που χρησιμοποιούν οι επιστήμονες και

συμπεριλαμβάνουν στόχους **μεταεπιστημονικού περιεχομένου** καθώς και **μετά-δεξιότητες** όπως είναι η συνεργασία, η ικανότητα του διαλέγεσθαι και η κριτική δράση.

Κοινωνικοπολιτισμικές αρχές και μαθησιακά περιβάλλοντα

Η μάθηση είναι πλαίσιακή: Η γνωστική διαδικασία και η μάθηση έχουν νόημα για τον μαθητή μέσα σε συγκεκριμένες καταστάσεις. Η μάθηση και η γνωστική διαδικασία είναι εγκατεστημένες σε συγκεκριμένα πλαίσια.

Κοινότητες πρακτικής: Οι άνθρωποι δρουν και οικοδομούν νοήματα μέσα σε κοινότητες πρακτικής. Αυτές οι κοινότητες είναι δυναμικές «αποθήκες» και φορείς νοημάτων. Οι κοινότητες οικοδομούν και διαμορφώνουν συγκεκριμένες πρακτικές λόγου.

Η μάθηση ως ενεργός συμμετοχή και πράξη: Η μάθηση μπορεί να ειπωθεί ως διαδικασία ανήκει και συμμετέχει σε κοινότητες πρακτικής. Με βάση αυτή τη θεώρηση η μάθηση λογίζεται ως μια διαλεκτική διαδικασία αλληλεπίδρασης με άλλους ανθρώπους, εργαλεία και το φυσικό κόσμο. Για να κατανοήσουμε το είδος μάθησης που λαμβάνει χώρα θα πρέπει να μελετήσουμε τι μαθαίνεται κάθε φορά στο πλαίσιο μιας συγκεκριμένης δραστηριότητας.

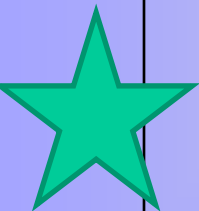
Η μάθηση ως μετασχηματισμός της συμμετοχής: η μάθηση που προκύπτει από την συνεργασία και την από κοινού γνωστική διαδικασία δεν περιλαμβάνει την στείρα λήψη ή μετάδοση από κάποιο εξωτερικό πρότυπο. Αντίθετα, συμμετέχοντας σε κοινά εγχειρήματα κοινωνικοπολιτισμικών δραστηριοτήτων, τα άτομα εμπλέκονται σε μια διαδικασία συνεχούς ανάπτυξης και χρήσης της στιγμής προς στιγμή κατανόησής τους.

Κοινωνικοπολιτισμικές αρχές και μαθησιακά περιβάλλοντα

Η διαμεσολάβηση των τεχνουργημάτων: Η ανάπτυξη της γνωστικής διαδικασίας (που όπως αναφέρθηκε δεν εντοπίζεται πάντα στο άτομο) εξαρτάται από τη χρήση μιας ποικιλίας τεχνουργημάτων και εργαλείων, με ποιο βασικό από αυτά τη γλώσσα. Αυτά τα εργαλεία και τα περιβάλλοντα (π.χ. ένα δίκτυο υπολογιστών) είναι καθοριστικά για τη φύση της μαθησιακής διαδικασίας που θα λάβει χώρα.

Τα εργαλεία και τα τεχνουργήματα ως πολιτισμικοί πόροι: Τα εργαλεία περιέχουν ενσωματωμένη την ιστορία μιας κουλτούρας. Έτσι, άλλοτε διευκολύνουν και άλλοτε περιορίζουν τα όρια της σκέψης των ατόμων. Επίσης λειτουργούν ως δυναμικά εργαλεία «μετάδοσης» της κουλτούρας και ταυτόχρονα σταδιακού μετασχηματισμού της από τα άτομα που μετέχουν σε αυτήν.

Κανόνες, πρότυπα, πιστεύω: κάθε Λόγος ή κοινότητα πρακτικής έχει τους δικούς του κανόνες, πρότυπα, πιστεύω, αξίες και συγκεκριμένους αποδεκτούς τρόπους διατύπωσης λόγων και δράσης. Χρησιμοποιώντας ένα εργαλείο, όπως η γλώσσα, με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, δίνεται η δυνατότητα ανάδυσης συγκεκριμένων νοημάτων για τους κανόνες τα πρότυπα και τα πιστεύω μιας κοινότητας.

Κοινωνικοπολιτισμικές αρχές και μαθησιακά περιβάλλοντα

Ιστορία: Οι δραστηριότητες έχουν νόημα μέσα σ' ένα συγκεκριμένο ιστορικό πλαίσιο, συμπεριλαμβανομένων και των παρελθοντικών εμπειριών και αλληλεπιδράσεων των συμμετεχόντων καθώς και των προσδοκώμενων αναγκών και μελλοντικών στόχων. Η κουλτούρα διαμέσου των εργαλείων των τεχνουργημάτων και των πρακτικών λόγου κωδικοποιεί/ενσωματώνει/μεταφέρει τα συσσωρευμένα νοήματα του παρελθόντος..

Κλίμακες μελέτης της γνωστικής διαδικασίας. Η γνωστική διαδικασία μπορεί να μελετηθεί καλύτερα όταν γίνει κατανοητή η δυναμική σχέση μεταξύ του ατομικού και του κοινωνικού επιπέδου, η μικροκλίμακα των αλληλεπιδράσεων με την μακροκλίμακα της επικρατούσας κουλτούρας. Η εστίαση σε ένα επίπεδο, ενώ το άλλο θεωρείται σταθερό ή προβλέψιμο, αποτελεί εν δυνάμει κίνδυνο αυθαίρετης διατύπωσης ερμηνειών και συμπερασμάτων.

Αλληλεπίδραση: Όπως οι δραστηριότητες διαμορφώνουν την ατομική γνωστική διαδικασία έτσι και η ατομική σκέψη και δράση διαμορφώνει τη δραστηριότητα. Αυτή η αμοιβαία αλληλεπίδραση διαμορφώνει μια πιθανοκρατική αντίληψη και μας απομακρύνει από τις γραμμικές αντιλήψεις αιτιότητας της μελέτης των μαθησιακών φαινομένων.

Οι ταυτότητες και η οικοδόμηση του εαυτού: Η αντίληψη για τη μια και μοναδική ταυτότητα του ατόμου έρχεται σε αντίθεση με την κοινωνικοπολιτισμική θέση ότι το άτομο οικειοποιείται και εκδηλώνει πολλαπλές ταυτότητες, ανάλογα με τους Λόγους που συμμετέχει, που μπορεί σε διαφορετικά πλαίσια να χρησιμεύουν ως εναλλακτικά εργαλεία σκέψης και δράσης.

Μερικές από τις παιδαγωγικές αρχές που διατυπώνουν οι κοινωνικοπολιτισμικά προσανατολισμένες θεωρήσεις

- Το **είναι** κοινωνικό, πολιτισμικό και εκπαιδευτικό περιβάλλον δεν διευκολύνει ή παρακωλύει απλά τη μάθηση. Οι κοινωνικές οργανωτικές διαδικασίες είναι έμφυτο χαρακτηριστικό της μάθησης.
- Το νόημα που δημιουργείται από τους μαθητές (π.χ. από τους μετέχοντες σ' ένα πρόγραμμα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης) είναι πάντα συνταιριασμένο με τοπικές, πλαίσιακές, κοινωνικές και πολιτισμικές πρακτικές.
- Η γλώσσα δε λειτουργεί σε απομόνωση. Σε συγκεκριμένα πλαίσια παράγονται συγκεκριμένα νοήματα, όπου κοινωνικές προσδοκίες και μη γλωσσικά συμβόλαια παίζουν καθοριστικό ρόλο.
- Η μάθηση είναι μια επικοινωνιακή δραστηριότητα. Η μάθηση απαιτεί τη διαπραγμάτευση του νοήματος στο πλαίσιο της συγκεκριμένης δραστηριότητας.
- Η ανάπτυξη/μάθηση είναι μια διαδικασία μετασχηματισμού της συμμετοχής σε κοινωνικοπολιτισμικές δραστηριότητες της κοινότητας. Οι μετέχοντες (μαθητές ενός προγράμματος Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης) συνεισφέρουν σε αυτή τη διαδικασία των κοινωνικοπολιτισμικών δραστηριοτήτων την ίδια στιγμή που αυτοί οικειοποιούνται πρακτικές που επινοήθηκαν από άλλους.

Βασικές αρχές μιας συνεργατικής διερευνητικής προσέγγισης είναι οι ακόλουθες:

- Η αναγνώριση του κοινωνικού χαρακτήρα της γνωστικής διαδικασίας.
- Η μάθηση ως μετασχηματισμός της συμμετοχής σε συνεργατικές μαθησιακές δραστηριότητες.
- Η σημαίνουσα θέση και ο καθοριστικός ρόλος της γλώσσας και της λεκτικής αλληλεπίδρασης στο μετασχηματισμό και στην οικειοποίηση της γνώσης.
- Η μαθησιακή διαδικασία είναι πιο αποτελεσματική όταν λαμβάνει υπόψη της και αξιοποιεί τις άτυπες στρατηγικές, ιδέες και γνώσεις των παιδιών.
- Η σημασία της καθοδήγησης & της καλλιέργεια μεταγνωστικών δεξιοτήτων
- Ο καθοριστικός ρόλος των πολιτισμικών εργαλείων στη μαθησιακή διαδικασία υπό την προϋπόθεση της κατάλληλης αξιοποίησής τους.
- Έμφαση στην κριτική και αναστοχαστική φύση της μαθησιακής διαδικασίας.

Η συνεργατική διερεύνηση ως ένας επιθυμητός πολυπαραμετρικός προσανατολισμός

- Η «συνεργατική διερεύνηση» ως σύγχρονος παιδαγωγικός προσανατολισμός (μετασχηματίζοντας τις κοινωνικοπολιτισμικές θεωρήσεις σε παιδαγωγικές πρακτικές)
- ◆ Η μαθησιακή διαδικασία λογίζεται ως συμμετοχή σε κατάλληλα διαμορφωμένους λόγους και πρακτικές, με καθοριστικό και θεμελιώδη το ρόλο της γλώσσας (οικοδόμηση/οικειοποίηση γνώσης αλλά και ταυτότητας)
- Ο αναστοχασμός επι των πρακτικών μας (εκπαιδευτικών και μαθητών) ως εργαλείου σταδιακού μετασχηματισμού προς πιο επιθυμητούς λόγους και πρακτικές (ανάλογα βέβαια με το πλαίσιο που υιοθετείται)

Η συνεργατική διερεύνηση ως ένας επιθυμητός πολυπαραμετρικός προσανατολισμός

- Η διερεύνηση ως οργανωτική αρχή των δραστηριοτήτων του αναλυτικού προγράμματος (εξασφάλιση της ενεργούς συμμετοχής όλων μαθητών/εκπαιδευτικών).
- Δημιουργία συνεργατικών κοινοτήτων μάθησης (σε όλα τα επίπεδα).
- Δραστηριότητες που στοχεύουν να βοηθήσουν του μαθητές στις επιθυμητές χρήσεις γλώσσας/λόγου. Προσανατολισμός στο λόγο. (π.χ. αξιοποίηση διαλογικών στρατηγικών για την προσφορά κατάλληλων σκαλωσιών μάθησης).
- Ενασχόληση των μαθητών με τις διαδικασίες σκέψης τους και των συμμαθητών τους/γενικά της κοινότητας της τάξης (μεταγνωστική ενημερότητα).
- Οι μαθητές & οι εκπαιδευτικοί ως ερευνητές των πρακτικών τους (η κριτική, η αναστοχαστική και η μετασχηματιστική φύση της διδακτικής και της ερευνητικής διαδικασίας).

“Η λέξη μιας γλώσσας ανήκει κατά το ήμισυ σε κάποιους άλλους. Γίνεται κτήμα κάποιου, όταν αυτός δημιουργεί και χρησιμοποιεί τη λέξη εμπρόθετα, την εκφέρει με τη δική του προφορά, όταν αυτός οικειοποιείται αυτή τη λέξη, προσαρμόζοντας τη στο δικό του σημειολογικό, εννοιολογικό και εκφραστικό του δυναμικό. Μέχρι εκείνο τη στάδιο της οικειοποίησης, η λέξη δεν υπάρχει σε μια ουδέτερη και απρόσωπη γλώσσα (δεν αντλεί, δηλαδή, ο ομιλητής τις λέξεις του από ένα δεδομένο λεξικό), αλλά μάλλον αυτή υπάρχει στα στόματα άλλων ανθρώπων, σε άλλα ανθρώπινα πλαίσια, εξυπηρετώντας προθέσεις άλλων ανθρώπων: είναι από εκεί που κάποιος θα πάρει τη λέξη και θα την κάνει δική του”. (Bakhtin 1981)